

vjek se u njima ogledava. Gleda, i donekle razumije i oko sebe.

Zapelo mi oko na neke tvrdnje iz Uvodne riječi. Stanko Lasić iznosi bolno stanje propovijedanja. Bez pretenzije da bi pružio rješenje. To je dobro. I tako je. Pisac se pozvao na ZBORNİK LITURGIJSKOG TEČAJA održana u Zagrebu 1963. Tko prati propovjedničku literaturu što se publicira van naše države neće se zasmirati uspoređujući je sa sadržajem toga Zbornika. A ipak? Kao da je prohujao i neostavio traga. A u njemu je problem propovijedanja obuhvaćen s raznih strana. I bilo bi potrebno jednostavno OBNOVITI GA! Možda bi »otkriće« i pomoglo.

Što negdje rekoh i pismeno izrazih ponavljam, naime: U sakramentu ispovijedi problem br. 1 je ispovjednik, a to se mora reći i u misteriju propovijedanja: Problem br. 1 je propovjednik. Zbog toga mnogo više pažnje posvetiti formiranju propovjednika i njegovu nastupu, nego esencijalističkoj analizi samog problema propovijedanja, jer tada rasprava neće biti sumorna, suha i slabokrvna.

Neka izdavač nastavi. Ali se ne smije nitko oglušiti na njegov poziv svima koji svoje »talente« čuvaju u ladicama: »Zašto nam ih ne pošaljete?« Imaju dobru volju, možda nemaju snage ili samopovjerenja.

J. K.

»IZVORI ISTINE«, HOMILIJE, u seriji br. 9, izdavaju Dominikanci, Korčula (50260).

Pozdravimo i ovaj svezak. U pet godina rada tiskano je 9 brojeva, i četiri knjige. Nema sumnje da se razne poteškoće čitaju i u samom izdanju, osobito one financijske prirode. Ali, te poteškoće povećavaju zasluge što se izdavanje takvih knjiga nastavlja.

Homilije nisu prosta egzegeza. Ni kult slova. Nastoje govoriti DANAS, za DANASNJE ljude. I kratke su. Jasne. Istini ne treba magle. Ona je jednostavna. Nameće se sama po sebi. Ako želimo da kroz tu riječ Bog intervenira, onda mora biti evanđeoska. Evanđeoska u punom smislu riječi. Sadržajem i smislom. U biti i u načinu.

Različiti su sastavljači. A ni čitaoci nisu isti. Neki će radije prihvatiti ovu, neki onu drugu. Možda u kojoj

ima malo »propovjedničkog« ili katedratskog duha, pa bi bila poželjna veća neposrednost. Ima po koja pretjerana tvrdnja, npr. ona na str. 34, gdje se govori da tko ne može moliti s drugim, ne treba nikako moliti jer tu nema Krista.

Istina je da tko izgubi vezu s Kristom izgubivši milost nema prava na nadživot, ne živi nadnaravnim životom, ali bila bi velika zabluda osuditi privatnu molitvu. I Krist je molio u samoći (Mt 14, 23), i poziva da se moli u samoći, zatvorenih vrata (Mt 6, 6). U enciklici MEDIATOR DEI Pija XII (1947) jasnim je riječima taj objektivizam negativno ocijenjen (br. 22—23 i dr.). S tim u vezi je i protestantsko odbacivanje privatnih Misa. Ako se, naime, radi o tome da se pokaže besplodnost stanja bez milosti, to je stanje »suhe smokve« bilo da netko moli sam, bilo da moli s drugim.

Vrijedno je istaknuti da se u ovom svesku nalaze i neka idejna pitanja o problemima katehiziranja, o Misi, a naročito treba pohvaliti što su izdavači nadodali 7 govora za vjenčanje, i 7 govora za sprovode.

Poželjno bi bilo da svi svećenici šalju svoje sastavke za koje smatraju da mogu drugima pomoći. To je uzajamno pomaganje faktor i znak bratstva. Samo malo dobre volje.

N. D.

Josip Kribl, BOŽJA PORUKA ČOVJEKU. Propovijedi kroz cijelu godinu, »B« ciklus, Zagreb 1972, 215 str. Vlastita naklada autora.

Pisati danas propovijedi vrlo je težak i nezahvalan posao. Zašto? Pisati primjere i pričiće spada u već pomalo zaboravljenu teološku literaturu tako popularnu na početku našeg stoljeća, a iznositi Evanđelje oslobođeno svakog religioznog klišeja i patetičkog zanosa današnjem čovjeku izloženom fluidu svakojakih i na vrlo zoran način serviranih informacija, posao je vrlo vještog teologa, psihologa i stručnjaka egzegetičara.

Autor je propovijedi održao u župnoj crkvi sv. Marka u Zagrebu, a objavio ih je s namjerom da se svećenici »posluže tekstom za meditaciju...«, a laici »za produbljivanje 'Božje poruke čovjeku' izražene u novim bogoslužnim čitanjima za nedjelje i svetkovine Gospodnje 'kroz go-

dinu« (str. 3). Ovom »B« ciklusu liturgijskih čitanja autor će izdati i propovijedi koje će tumačiti »C« i »A« ciklus. Propovijedi obuhvaćaju vrijeme Došašća, Božića, Vazma i vrijeme kroz godinu zaključno sa 34. nedjeljom i blagdanom Krista Kralja. U dodatku nekoliko je stranica posvećeno blagdanu Presv. Trojstva, Tjelova i Presv. Srca Isusova.

Autor se trudio da sva tri čitanja skladno poveže u jednu cjelinu, pri čemu bi odlomak iz Evanđelja trebao uvijek predstavljati temeljnu ili središnju misao. Na taj je način doduše postignut mozaik i širina misli, ali koja, čini mi se, ide na štetu one temeljne poruke koja bi posebno trebala biti naglašena i koja bi ujedinjavala sve one misli koje Božja poruka sama po sebi nameće čovjeku. Gotovo svaka je propovijed podijeljena na nekoliko podnaslova koji često puta razbijaju osnovnu misao, iako bi im zadaća trebala biti obratna. Tako je autor iznio jedan doduše lijep spektar misli i duhovnih pobuda, ali nam je ostao dužan one osnovne misli, koje bi čovjeka ponižele, zaokupile ga i prisilile na razmišljanje.

U svakom slučaju knjiga će dobro poslužiti onima koji će pritisnuti suvremenom vremenskom trkom biti katkada prisiljeni da na brzu ruku sprema tumačenja liturgijsko-biblijskih tekstova, a kao razmatranja, jednako će dobro poslužiti i svećenicima i laicima kao svojevrsan »vade mecum«.

J. K.

Viktor Nuić O. F. M., *NOTIO CHRISTIANA IURIS NATURALIS IN NOTIONIBUS NATURAE ET IURIS FUNDATA*, Roma, 1968, XVIII—164; Može se nabaviti kod pisca, Matije Gupca 14, 79000 Mostar.

Obrativši dizertaciju pod gornjim naslovom, Viktor Nuić je postigao doktorat iz kanonskog prava na pravnom fakultetu »Antoniana« u Rimu, a radio ju je kod o. Mije BRLEKA, poznatog metodologa i povijesnika prava. Ta drevna tema uvijek je iznova zanimljiva i filozofu i teologu i pravniku. Knjiga je pisana lako razumljivim latinskim jezikom, bogata je bilješkama, bibliografija joj probrana, metodologija gotovo savršena, te s te strane sigurno zaslu-

žuje divljenje. No ona zaslužuje i pažnju, jer pojam *naravnog* prava i *naravnog* moralnog zakona zauzimalju u katoličkoj teologiji vidno mjesto, vidni je donedavna, negoli, možda, danas.

Pod pritiskom pravnog pozitivizma naravno je pravo u prošlom stoljeću uporno istiskivano iz teorije prava. Praktičke posljedice pobjede pozitivizma osjeća naše stoljeće u društvenim krizama širokih razmjera. To je razlogom, da se u pravnoj teoriji zapaža povratak naravnom pravu; taj je povratak za pozitiviste (Bobbio) samo efemeran fenomen, a za neke on znači mogući izlaz iz opće krize. Tako i za Nuića, koji pisanjem ove studije želi doprinijeti izlasku iz opće krizne situacije.

»Naravno« pravo označava stvarnost, koja pripada kategorijama »naravi« i »prava«, pa zato pisac na početku tumači termine »naravno« i »pravo« izričaja »naravno pravo«. Pridjev »naravno« znači, da stvarnost »naravno pravo« svoju ontološku i gnoseološku egzistenciju duguje ljudskoj naravi, a imenica »pravo« znači, da ta stvarnost imade pravna obilježja. Ta značenja određuju i razdiobu studije u tri poglavlja: u prvom se raspravlja o ontološkom, u drugom o gnoseološkom, a u trećem o juridičkom utemeljenju naravnog prava. Tek tako utemeljeno pravo sposobno je izmaći opasnosti pozitivizma, te, bez obzira na njegove moguće nedostatke i stvarnu nesavršenost, može se i treba ga zastupati.

1) *Fundamentum iuris naturalis ontologicum* (11—56)

Philosophia perennis, koju pisac kao da poistovjećuje sa kršćanskom filozofijom (npr. 156) drži, da se ontološki red utemeljuje na ontološkom, tj. da kriterij onoga što treba da bude jest ono što jest. Iz toga je već jasno, da temeljem naravnog prava može biti samo narav; narav pak je i u općoj pravnoj teoriji kao i u kršćanskoj tradiciji višeznačan termin. Narav kao ontološki temelj naravnog prava nije, za Nuića, Bog (*Natura naturans*), niti svijet (*mundus uti natura intellectus*), već *ljudska* narav, shvaćena kao metafizičko biće.

Budući da je pravo radi čovjeka, a ne čovjek radi prava i shvaćanje poima naravnog prava ovisit će o shva-